

DWANAŚCIE (852) *nm*

dwanaście (851), **dwanaście** (1); dwanaście : dwanaście *ZapWar* (20 : 1; [1525] nr 2164).

dwanaście (844), dwa naście (7); dwa na ście (1).

Pierwsze a oraz e jasne; -nã- (509), *-na-* (29); *-nã-* : *-na-* *OpecŻyw* (15 : 3), *HistAl* (14 : 2), *Leop* (65 : 5), *UstPraw* (1 : 1), *BibRadz* (52 : 1), *BielKron* (112 : 1), *Mącz* (23 : 1), *SienLek* (2 : 1), *GrzepGeom* (15 : 1), *BudBib* (15 : 2), *BudNT* (18 : 1), *SkarŻyw* (31 : 3), *LatHar* (31 : 5), *WujNT* (85 : 1), *SarnStat* (48 : 1).

A m pers dwanaście (46). *m an* dwanaście (1). *subst* dwanaście (126). \diamond *G* dwunąście (103), dwunąście (18), dwunąstu (12), dwunąści (5), dwunąściu (3), dwiunąście (2), dwunąścia (1), dwunąści (1) *BielŻyw*; dwunąście *PatKaz III*, *FalZioł*, *LeopPrzep*, *BielSpr*; dwunąści *ModrzBaz* (2), *MWilcHist*; dwunąstu *LatHar* (11); dwunąście: dwunąstu: dwunąści *SarnStat* (4 : 1 : 1); dwunąście : dwunąściu *WujNT* (22 : 2); dwunąście : dwiunąście: dwunąścia *ZapWar* (10 : 2 : 1); dwunąście : dwanaście *OpecŻyw* (6 : 3), *Leop* (9 : 1), *RejAp* (6 : 2), *BiałKat* (1 : 1), *BudNT* (1 : 3), *SkarKaz* (1 : 1); dwunąście : dwanaście : dwunąści *BielKron* (11 : 2 : 1); dwanaście : dwunąście *SkarŻyw* (1 : 1). \diamond *D* dwunąście (23), dwiemanąście (7), dwanaście (3), dwanaści(o)m (2), dwunąściam (1), dwiemanąści(o)m (1) *BielŻyw*, dwunąści (1) *Strum*; dwiemanąście *MurzNT*, *KromRozm III*, *BibRadz*, *BielKron*; dwanaści(o)m *RejPosRozpr*; dwanaście : dwanaści(o)m *BudNT* (1 : 1); dwiemanąście : dwunąściam *WujNT* (3 : 1). \diamond *A m pers* dwanaście (55), dwunąście (27); dwanaście *OpecŻywSandP*, *TarDuch*, *BielŻyw*, *KrowObr* (3), *Goski*, *OrzRozm*, *BielKron* (9), *Mącz*, *RejAp* (6), *RejPos*, *WujJud* (2), *RejPosRozpr*, *BudBib*, *CzechRozm*, *SkarŻyw* (5), *WerGośc*, *PaprUp* (2), *LatHar* (3); dwunąście *NiemObr*; dwanaście : dwunąście *KromRozm III* (2 : 1), *Leop* (1 : 2), *BibRadz* (1 : 2), *BudNT* (2 : 2), *StryjKron* (3 : 1), *WujNT* (5 : 17), *SkarKaz* (1 : 1). *m an* dwanaście (9), dwanaście (285), dwunąście (8), dwanaście (1) *ZapWar*; dwunąście *GroicPorz*, *HistHel*; dwanaście : dwunąście *FalZioł* (9 : 1), *HistAl* (10 : 1), *BibRadz* (9 : 1), *BielKron* (65 : 1), *Mącz* (7 : 2). \diamond *I* dwiemanąście (20), dwunąścią (16), dwanaścią (11), dwanaście (6), dwunąście (2), dwunąściu (1), dwunąstą (1), dwiemanąścią (1), dwiemanąsty (1) *SienLek*, [dwiemanąściema, dwomanąściema]; dwiemanąście *ForCnR*, *HistJóz*, *KromRozm I* (3), *KromRozm II*, *KromRozm III* (4), *BibRadz* (2), *BielKron*, *BudNT*; dwunąścią *HistAl*, *UstPraw*, *Oczko*, *SkarKaz* (2); dwanaścią *SkarJedn* (2), *SkarKazSej*; dwanaście *OpecŻyw* (2), *FalZioł*, *MiechGlab*, *Mącz*; dwunąście *CzechEp*; dwunąścią : dwanaścią : dwunąściu *SkarŻyw* (1 : 4 : 1), *StryjKron* (2 : 1 : —); dwunąścią : dwanaścią : dwiemanąście : dwanaście *WujNT* (1 : 1 : 4 : 1), *SarnStat* (2 : 1 : 1 : —); dwunąście : dwiemanąście : dwunąścią : dwiemanąścią *Leop* (1 : 1 : 1 : 1); dwunąścią : dwanaścią : dwunąstą *LatHar* (4 : 1 : 1). \diamond *L* dwunąście (29), dwanaście (9), dwunąści (2) *MWilcHist*, *KlonWor*, dwunąstu (1) *LatHar*; dwanaście *OpecŻyw*, *GrzepGeom*, *KochPhaen*, *SkarKazSej*; dwunąście : dwanaście *GliczKsiąż* (1 : 1), *HistHel* (2 : 1), *Leop* (2 : 1), *WujNT* (4 : 2). \diamond *D a. L* dwanaście (9), dwunąście (2); dwunąście *GroicPorz*; dwanaście : dwunąście *BielKron* (1 : 1).

Składnia orzeczenia: dwanaście (kogo, czego) jest, było (38); *dwanaście (kto, co, kogo, czego) są, byli, były, będą* (9); *dwanaście (kogo, czego) jest, było* *OpecŻyw* (2), *OpecŻywSandR*, *HistJóz* (2), *FalZioł* (2), *KromRozm III*, *Goski*, *GrzepGeom* (3), *RejPos* (2), *KwiatOpis*, *RejZwierc*, *RejPos*, *BudBib* (3),

CzechRozm, ModrzBaz, Oczko, SkarŻyw (2), ReszPrz, WerGość, PaprUp, KlonKr (2), KmitaSpit; dwanaście (kto, co, kogo, czego) są, były, będą BielŻyw, Leop, BudNT; dwanaście (kogo, czego) jest, było: dwanaście (kto, co, kogo, czego) są, byli, były, będą BibRadz (2 : 3), BielKron (3 : 1), WujNT (1 : 1), SarnStat (1 : 1).

Składnia przydawki: *te, one dwanaście (czego) (2) WujJud, LatHar; te, one dwanaście (kogo, czego) (2) BielKron, CzechRozm; oni dwanaście (kogo) (1) RejPos; ony dwanaście (czego) (3) RejPos (2), WujNT; na tych dwanaście (czego) (1) BibRadz; (w, z) onych dwanaście (kogo, czego) (7) BibRadz, BielKron (2), RejAp, RejPos (2), BudBib.*

Składnia rzędu lub zgody z rzeczownikiem przedmiotu liczonego dla poszczególnych przypadków: w składni rzędu: N (144), A (359), I (34), L (12), D a. L (11); w składni zgody: N (8), G (109), D (35), A (2), I (8), D (27).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

Liczebnik główny: *duodecim Murm, Mymer¹, Mącz, Calep, Cn; bis sex Mącz (852) : Duodecim. Dwanaście. Murm 199; Mymer¹ 42v; Mącz 25b, 97d; Calep 344b.*

Wyrażenie: »dwanaście a dwanaście« = *dwunastkami (1): Duodeni, Dwánaście á dwanaście. Mącz 97d.*

Zestawienie liczebnikowe (1): *Duodecies, HS. [= sesterium] Dwánaście fet tyfiąc Mącz 97d.*

W połączeniu z rzeczownikiem lub zaimkiem przedmiotu liczonego [w tym: w składni rzędu (560), w składni zgody (189)] (749): wżythko ma bycz wroczo thylko ma dacz dwanaście alpr wyeznego. MetrKor 34/135; March¹ 4 [3 r.]; BierEz G3 [2 r.]; A záli nie dwanaście godzin iest przez dzień [nonne duodecim sunt horae diei? Vulg Ioann 11/9] OpecŻywSandR 67 [przekład tego samego tekstu RejPos 352v], 31, 32, 52v, 95v, 179v (12); OpecŻyw 2v; ForCnR A3; Iakom ya nyewszala [...] dwu nasze talerzow czynowich ZapWar 1524 nr 2315; cterech polczy myasza slonyn hy hynego szcebrzuchv domovego vasnoczy gdvyv naszie kop thako my bog. – yako my othem vyemy. ZapWar 1528 nr 2468; prządzion sukyennych krasonych dziesianczy przesczierathl siedmy obrvsow gdwivnascie ZapWar 1532 w 2471; Iakom Ia [...] Nyenayachal thego tho Imienia Mykolayewa i Kossowa i nyewzial dwunasczia volow ZapWar [1540] nr 2651, 1511 nr 2089, 1517 nr 2000, 1526 nr 2322, 1527 nr 2363, 1534 nr 2543 (21); PatKaz I 14v; Chczą pyśfacz yfz dwanaście przyuyleyow wzyąla marya przy fwym narodzenyu PatKaz III 107v, 90 [2 r.], 97v, 132, 140v, 151v; HistJóz B4, C2, C3; Wodka wyborna na oczy ze dwanaście zioł: z winem namoczonych. FalZioł II 19c; przyłoż na rane á nie feymuy przynamniey przez dwa nacie godzin FalZioł V 117, I 73a, II 16c, d, 17a, 21b (14); Przetoż dwiemanaciom fwym miłofnym fluzebnikom krolestwa [Aleksander] rozdzielił BielŻyw 163, 17 [2 r.], 124, 148; MiechGlab 3, 21; yefcze kv themv v thego zyemianyna wzyetho fyedmnascie czlowiekow wniewolią a dwanaście kony LibLeg 10/58v, 10/59, 11/185; LudWieś A3; był fznya nyedziel dwanaście pothem wwyedzyenyv LibMal 1545/104, 1543/97, 1548/141, 1554/192v; A gdy był [Aleksander] we dwanaście lath/ był ćwiczon ku boiowaniu HistAl A7; [powiadasz] Herkulefa bogiem ramiom/ iż dwánaście prac podiał walcząc. HistAl K, A8v, Bv, 6v, Lv [2 r.], N5 [2 r.], M7v [3 r.]; MurzNT Matth 12/4, 14/20, Mar 5/42, Luc 22/30, Ioann 6/71; KromRozm III D3v, Ov; GliczKsiąż G8v, I6v [2 r.], I7 [2 r.], I8v; licząc każdy fzeląg po dwanaście pieniędzy/ vczynią grofzy

czterdzieści. *GroicPorz* k2v; *KrowObr* 58; Wtym oto niewiaćta która dwanaście lath cierpiła krową chorobe [!] [*mulier quae sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis*] przytapiwży z tyłu/ dotknęła się podółką fłaty iego. *Leop Matth* 9/20 [*przekład tego samego tekstu RejPos* 255, 256v, *WujNT Matth*]; Zebrali tedy/ y napełnili dwanaście kółow odrobin [*et implerunt duodecim cophinos*] *Leop Ioann* 6/13 [*przekład tego samego tekstu OpecŻyw* 52v, *RejPos* 8Pv, *WujNT*], *Num* 1/44, *Ios* 18/24, *3.Reg* 7/25, *4.Reg* 21/1, 43/16 (47); Yuż to dwanaście lat/ iako Zygmunt on Święty vmarł *OrzList* h; A iefliby się tego celny piarż ważył/ tedy ma liedyć dwanaście niedzyel w wieży. *UstPraw* K2v [*idem SarnStat* 291], I3v; *Goski* A4v; *WyprKr* 14v, 15v [2 r.], 107; *OrzRozm* S; Lewitá iá [*swoją żonę*] zrabawży ná dwanaście łtuk [*in duodecim partes*] rozłyła do wżytkich łynow Izráelłkich. *BibRadz Iudic* 19/arg [*przekład tego samego tekstu Leop, BielKron* 52v, *BudBib*], *BibRadz Ex* 26/6, 28/21, k. 451 marg, *Matth* 10/5, *Ioann* 6/71 (22); z rozkazania Bożego Moizelz kazał wżytkim z dwunacicie rodziow rozgę z ofobna dáć *BielKron* 41v; Zálię Kornelius Tácius we dwunacicie kłięgách piłze *BielKron* 285v; Goździki rośtą w kráinie którą zowá Kánonor/ od Kálekuthu dwanaście leuk. *BielKron* A54v, 60v, 83v, 121v, 158v, 167 (90); *Mącz* 17c [3 r.], 47c, 93d, 175b, 242d (11); Przed Dwimánáfty lath/ áni po Sześcidziefyat/ krwi iuż niepużczay/ boć iey ty latá niełżuą. *SienLek* 36v, 92v, 162, 167v, Aaaa2v; *LeovPrzep* B4; *RejAp* 50 [2 r.], 99v, 181 [6 r.], 183 [4 r.], 187 (20); W Lanie Polłkim ma być dwanaście Prętów *GrzepGeom* M4v, Lv, L2v, M2v, M3 [4 r.], Nv (11); A Gdy był Iezus we dwunacicy lecyech/ łzli [!] wedle zwyczáiu do Ieruzalem *RejPos* 38, 18v, 80v, 82 [2 r.], 183, 256v (12); *BiałKat* 151 [2 r.], 351; *BielSat* H; *RejZwierc* 125v; *BielSpr* 37v; *WujJud* 47, 119v [3 r.]; *RejPosWstaw* 41v, [42²]v; *RejPosRozpr* c2; Y przyłzli do Elimá/ á tám było dwanaście zrzodeł *BudBib Ex* 15/27 [*przekład tego samego tekstu BielKron* 31, *BudBib Num* 33/9], *Gen* 17/20, *Num* 33/9, *Deut* 1/23, *Iudic* 19/29, *4.Esdr* 14/10 (15); Páńki ołtarz/ który był zepłowány łpráwił/ Ze dwunacicie kámieni/ ktore tám był wpráwił *HistHel* Cv, C4v; *BudNT Matth* 10/2, 5, 26/53, *Apoc* 21/12 [2 r.], 14; *CzechRozm* 186, 238; *KlonKr* A2 [3 r.], A4; *ModrzBaz* 6v, 120v, 141v; *SkarJedn* 213, 300; *Oczko* 7v, 9v, 27, 29v; tak iłz dwanaście kłafztorow zbudował/ á káždy dwanaściá bráciey ofadził. *SkarŻyw* 250; Miefzkał y ná Perećie wyłpie z Gwilhelmem towarzyłzem dwanaście mil od Ráwenny. *SkarŻyw* 573, 46, 107, 133, 225, 244 (23); záwzdym ia łtobá/ po dwunacici lat/ wezmę ćię zá łobá *MWilkhist* G3v; Pobor po dwanaście grołzy. *StryjKron* 627 marg; do Zamku wftáwicznie łtrzelano cále dwanaście Niedziel *StryjKron* 737, 416, 472, 537, 577 [2 r.], 577 (16); *CzechEp* 163; *NiemObr* 36; *KochPhaen* 20; O czym ze dwunacicie Prorokow ieden Maláchiałz/ tak mowi *ReszPrz* 19; *WerGość* 224; *BielSjem* 25; Vłyłzyłz tám pięć báłłów/ dwanaście diłzkántów/ Sześć tenorów/ dwanaście wágántów *KochPieś* 21; *ArtKanc* C14v; *PaprUp* A4 [2 r.], E4; *GostGosp* 112, 120; Iákos się bárzo twoich łłow móy miefzek boi; Damći dwanaście złotyeh; więcý tész niełtoi. *WyprPl* B3v, B2v; Ná dwunafu mieścách przjnamniey to w Ewángeliey ł. mamy. *LatHar* 192 marg, 8 marg, 9, 187 [3 r.], 476 [2 r.], 513 (18); A gdy iuż był we dwunacicie lećiech [*et cum factus esset annorum duodecim*]/ gdy oni wftápiłi do Ierufálem wedle zwyczáiu łwięta *WujNT Luc* 2/42 [*przekład tego samego tekstu BielKron* 138v, *RejPos* 38]; á iłz się dáł widzić Cephie/ á potym onym iedenaciciam (marg) dwunaciciam. (–) *WujNT* 1.Cor 15/5; Niewiaćta obleczona w łłonce/ á kłiężyc pod iey nogámi/ á ná głowie iey koruná z gwiazd dwunacicie [*et in capite eius corona stellarum duodecim*].

*WujNT Apoc 12/1 [przekład tego samego tekstu OpecŻyw 186v, PatKaz III 132, RejAp 98v, LatHar 509]; A dwanaście bran/ fą dwanaście pereł [et duodecim portae duodecim margaritae sunt]/ każda z ołobná *WujNT Apoc 21/21 [przekład tego samego tekstu Leop, RejAp 183v], Matth 14/20, Mar 5/25, 43, s. 196, Luc 8/42 (37); ma iuż mieć zátym locum štandi v káždého práwá [...] áż do dwunaftu niedziel/ po zwróceniu náłzym do Korony. SarnStat 7; Bo małdr Páryłki, dwanaście czwiérćień, iáko y w Polfcze czyni SarnStat 283 [idem GrzepGeom Lv: czwierten]; A także my w tákowym przypadku fkázuiemy/ ze dwiemánaście świádków wiáry godnych SarnStat 625; Synowie kmieccy dla náuki fzkolnéy y rzemiełá przed dwunaścią lat máią byđz pułczáni. SarnStat 660, 549, 612, 783, 870, 1173 (43); SiebRozmyśl G2; SkarKaz 609b; Pod dwunaścią Woiewod doználi Polacy iáko był zły rząd SkarKazSej 691b; [y vkoronował czię [Jezus Maryję] koroną nyebieską dwomanascziema gwiadoma Salamonowimy ModlKobiet nlb 31; pod dwiemanavfzczema ymÿonÿ [duodecim nominibus] zakryte bedv the kamyenye weflocze TomZbrudzBrul Ex 28/21.]**

W charakterystycznych połączeniach: dwanaście dni (14), godzin (5), czasow, lat (93), miesięcy (4), niedziel (14), sekund; dwanaście aspr, groszy (18), grzywien (5), kop (13), pieniędzy (2), talarow, złotych (12); dwanaście dłoni, leuk (2), łokci (13), mil (12), palcow (3), polek (4), prętow (6), stajan (8), stopni, stop (3); dwanaście achteli, beczek, ćwierten (2), korcy, łotow (4), uncji (2).

Wyrażenia: bibl. »dwanaście apostołów, apostołowie« = uczniowie Chrystusa powołani do szerzenia ewangelii; duodecim apostoli Vulg, PolAnt (52 : 3): ij mowił ku dwanaście apoftolom: A wy chcecie też ode^mnie odydz. OpecŻyw 55v; Przyłfedł ze dwanaście apoftolmi do Ieruzalem/ aby tam s nimi iako s fwymi miłofniki wieczérzál OpecŻyw 89v; TarDuch B2v; Abowim gdy dwanaścye Apoftolowye wzyáwłfy przez ducha fwyętego mowę wfłech yęzykow/ á chcąc ewányeliá fwyát nápoić/ częłci fwyátá myędzy łobą rozdzýelili byli KromRozm III N7v, G8v, N3v; KrowObr 144v, 145 marg, Qq4, Rr3v; A zezwáwłzy Iezus dwanaście Apoftolow: dał im władzã y moc Leop ZZ3v, Apoc 21/14 [2 r.]; BibRadz Luc 22/13[14], k. 143v marg; BielKron 420; A ták thá oblubienicá vftháwicznie ma ná głowie fwoiey thy gwiazdy fwięte/ to ieft/ ony Pátriarchy/ Proroki/ y Apoftolow onych dwanaście RejAp 99v, 48, 181 [3 r.], 182, 183v; RejPos 287v; RejPosWiecz³ 97; WujJud 14, 119v, 120; BudNT Luc 22/14, Apoc 21/14; CzechRozm 203; NiemObr 36 [2 r.]; WerGośc 216; LatHar 9, 536, 716; Y pili z niego wfzyšcy. Wfzyšcy/ rozumiey dwanaście Apoftolowie; bo ich tám więcey nie było. WujNT 180; A gdy przyłzłá godzíná/ vsiadł/ y dwanaście Apoftolow z nim [et duodecim apostoli cum eo]. WujNT Luc 22/14 [przekład tego samego tekstu BibRadz, LatHar 716], s. 114, 133, 136 [2 r.], 228, 392 (18); Niechże znáią wielkã rožnošć miedzy biskupem y kápłanem/ miedzy oyce^m y fynmi/ miedzy dwunaścią Apoftolmi y siedmdziešiat vczniow. SkarKaz 607b.

»dwanaście artykułow (a. członkow) wiary« = credo, skłád apostolski (11): OpecŻyw 176v; OpecŻywSandR 6; SeklWyzn A, a4, B; SeklKat B4; KromRozm I K3; A tę zowemy dwanaścye członkow wyáry/ álbo fymbolum Apoftolorum : po náłfemu skłád Apoftolłki KromRozm III C3v; Thák iáko tego y w onych dwanaście ártykulech wiáry náłzey krzešćianłkiey potwierdzamy RejPos 88, 88v; zebrałzy fię fpołem/ á będąc pełni Duchá S. dwanaście członkow wiáry Chrzešćijanłkiey/ ktore zowã: Skłád Apoftolłki/ zložyli WujNT 515.

»dwanaście a dwanaście« = *dwunastkami* (1): *Dati sunt militibus duodenis floreni sex, Dwanaście á dwanaście żołnierzóm łą dane sześć złotych. Mącz 97d.*

bibl. »dwanaście pokolenia« [*w tym : w składni rzqdu (rzeczownik przedmiotu liczonego w G pl) (9), w składni zgody (rzeczownik przedmiotu liczonego w G sg) (5)*] = *duodecim tribus Vulg (14): OpecŻyw 95v; będziecie ieść y pić ná ftole moim/ w kroleŝtwie moim/ ná ftołcách łądząc dwánaŝe pokolenia Izráhelŝkiego [sedeatis super thronos iudicantes duodecim tribus Israel Vulg Luc 22/30]. KrowObr 2 [przekład tego samego tekstu OpecŻyw 95v, Leop AAA4v, LatHar 718]; A miało mur wielki y wyfoki/ w ktorým były dwánaŝcie bron/ á w bronach dwánaŝcie Angiołow/ y nápiŝáne imioná/ ktore imioná łą dwunaŝcie pokolenia fynow Iŝráelŝkich. Leop Apoc 21/12 [przekład tego samego tekstu BudNT, WujNT], AAA4v; BibRadz 446 marg; RejAp 181 v; BudNT Iac 1/1, Apoc 21/12; y Nárámnicę z złotemi łáncuchámi dwimá/ y drogiemi kámiemni (na ktorých wyrzezáne były imioná dwánaŝcie pokolenia Iákobowego) ozdobiona. SkarŻyw 491; LatHar 718; IAKub/ Boży y Páná náŝzego Ieŝu Chriŝtá łługá/ dwimánaŝcie pokoleniom ktore łą w roŝproŝzeniu/ zdrowia. WujNT Iac 1/1 [przekład tego samego tekstu BudNT], 516, 784, Apoc 21/12.*

»dwanaście tablic« (6): *ModrzBaz 79; GostGospSieb +2v; WIZERVNK Y ROZDZIAŁ STATVTV NOWOWYDANEGO, NA kŝtáłt dwunaŝcie tablic ŝtárych praw Rzymŝkich, piérwŝá rázú Królowi Iego M. ná Séymie 1592. podány. SarnStat *5, *4; Bo wiadoma rzecz ieŝt/ iŝ one ná dwánaŝcie tablicách práwá Rzymŝkie/ ná trzy częŝci rozdzielone były. SkarKazSej 678b; Rzymiáne ŝtárzy mieli ná dłuŝniki płone Ná dwunaŝci tablicách práwo wŝtáwione KlonWor 74.*

bibl. »dwanaście uczniow (a. uczennikow)« = *apostołowie Chrystusowi; duodecim discipuli Vulg (7): pán Iezus dwanaŝcie wczénnikow maiátz był trzecináŝty/ miedzy nimi nákráŝnieyŝy. OpecŻywSandP ktv; BudNT Matth 10/1; A gdy był wieczor/ ŝiadł zá stoł ze dwunaŝciá wczniow ŝwoich LatHar 690 [przekład tego samego tekstu WujNT Matth 26/20]; Y Zezwawŝy dwunaŝcie wczniow ŝwoich [et convocatis duodecim discipulis suis]/ dał im moc nád duchy nieczyŝtymi WujNT Matth 10/1 [przekład tego samego tekstu BudNT], Matth 11/1, 20/17, 26/20.*

astrol. »dwanaście znamion (a. znakow) (niebieskich)« = *Zodiak, konstelacje gwiazd w okrąg jedne po drugich; duodecim signa zodiaci Murm (9); Murm 4; Roku czterzy częŝci łą/ ktoregoŝ rozdziału początek ieŝth Sloncze ŝwem biegiem pod dwanaŝcie znamion niebieskich. FalZioł [*8]v; BielŻyw 136; BielKron 25, 263; Taurus item coeleste signum, Iedno známię ze dwunaŝcie známión niebieskich/ Byk. Mącz 441c, 301a, 512d; Zodiacus – Okrąg wŝobie maieci dwanaŝcie znakowniebieskich. Calep 1152b.*

bibl. »dwanaście zwolennikow« = *apostołowie Chrystusowi; duodecim discipuli Vulg (6): A gdy było wieczor/ ŝiadł zá ŝtoł ze dwunaŝcie zwolenniki ŝwoiemni [cum duodecim discipulis suis] Leop Matth 26/20, Mar 9/34; Goski A6; RejPos 22, 66; Dwánaŝcie tylko ná on čás Páŝŝkich zwolennikow było ReszPrz 5.*

Zestawienia liczebnikowe (83):

ná ktorim Páleologus Cefarz/ á Yozeph pátryárchá Konŝtántynopolŝki/ Izidor Kiyowŝki metropolit/ [...] y niektorzy ini Greccy biŝkupowie przed ŝtem y dwyemánaŝcye lat byli *KromRozm III Q; Leop 2.Esdr 7/24; BibRadz Gen 5/8; Toŝ theŝ rozumieć mamy o Heliaŝzu Proroku/ ktory przed*

Národzenim Bożym dziewięć let y dwánaście lat/ w niebo wzięt był. *LeovPrzep* I3; we wżytkim Lanie/ będzie Polek wżytkich fześć tyśięcy dziewięć leth y dwánaście Polek *GrzepGeom* M4v; Zyw był Seth dziewięć let y dwánaście lat/ także po thym vmárł. *GrzegŚm* 2 [przekład tego samego tekstu *BibRadz Gen* 5/8, *WerGośc* 262]; a tho tak wyęle wydała Pánu Grzegorzewy svmy pyenyedzi Sto Talaroff y dwanałcze *ZapKościer* 1584/52; *WerGośc* 262 (ogółem 8 r.).

MiechGlab 74; Y mierzył ono miáło trzcinaą złotą/ ná dwánaście tylięcy Itáiań [per stadia duodecim milia] *Leop Apoc* 21/16 [przekład tego samego tekstu *RejAp* 183, *BudNT*, *WujNT*], 2.Par 1/14; *BibRadz 2.Reg* 17/1 [przekład tego samego tekstu *BielKron* 72, *BudBib*], *Num* 31/5, *Ps* 60/2; w piętnaście dni zebrał ludu iezdneho dwánaście tyliąc/ á pieżzego dwa tyliącá *BielKron* 364v; A gdy nie miał łczego záplácić dwunaście tyliąc złotych/ dan do wiecznego więzyenia do Wrocławia. *BielKron* 378v, 72, 76v, 256v, 405v, 439 (10); *RejAp* 65v [12 r.], 183; Kiedyby w Lan tylko dwánaście tyśięcy Pólek było/ tedyby czwiercią więtży był niż Włóká *GrzepGeom* M, Mv, M3; *BudBib 2.Reg* 17/1, 2.Par 1/14; *BudNT Apoc* 21/16; A Iozue wzniozwży tarczą swoię/ niepużczał ręki/ áłz wżyfcy zábići fą/ y zginęło ich dwánaście tyśięcy. *SkarŻyw* 502, 502; Krolowa Węgerfka/ pośláła wnet Zięciá [...] we dwánaście tyśięcy Węgrow *StryjKron* 472; *WujNT Apoc* 7/5 [3 r.], 6 [3 r.], 7 [3 r.], 8 [3 r.], 21/16; Ledwo ich dwa tyśięcá vřzło do obozu. A dwánaście tyśięcy legło ich w rogozu. *KmitaSpit* C2v [ogółem 50 r.].

»dwanaście set« = *tysiąc dwieście* (26): *HistAl* H4v; *KromRozm I* E4v, F2v, L4; O czym śwyádłfy Báfilius bífkup fwyęty/ ktory przed dwyemánałcye let lat tak píffe. *KromRozm II* h4; náuká o połcycych/ fwyęcyech/ [...] o dedwunałcye [!] let lat ná roznych myeyłcách powřtáła byłá *KromRozm III* E3v, N2, O, P4v; *BielKron* 158v, 248; mieyłce dwie łtáyi w łobie máyác. To yeřt/ tak wiele yako dwánaście let łtóp w dłuř *Mącz* 85a; Z tegoř łkárbu onym łędziam/ o ktorych w Księgách wtorych powiedziałem/ niechay by dawano ná káždy rok dwánaście let złotych [*milleni deceni floreni in annum*] *ModrzBaz* 123v; *Oczko* 30; W Wielkiey powadze ieřt náuká y píłmá tego tak łtárego/ y przed dwunałciá let lat y dáley żyiącego Doktorá *SkarŻyw* 278; *StryjKron* 787; Stąd tedy od Apořtollkich czáłow Kościelne godziny ná siedm częřci y czáłow rozdzielone [...] o ktorych nie tylko przed dwunałtá let lat/ áłbo Hieronym [...] áłbo inřzy zmiánkę czynili *LatHar* 302, 125, 172, 192; *WujNT przedm* 9, s. 68; Kościołá Włozdcláwłkié⁸⁰ Bífkupowi/ dwánaście let czérwonych złotych dobrę y fpráwiedliwéy wagi/ połóży *SarnStat* 1079; *SkarKaz* 42b.

á zebrałi okrętow wżytkich dwanałcie let y dwa *BielKron* 56.

Pífzå iz woylko Támerlánowe miało ludu wżytkiego iáko dwánaście let tylięcy. *BielKron* 240v.

Wyrażenia przyimkowe: »na dwanaście dłoni« (1): Dárowáł mię theř nogå onego Włłoniá y zębem/ ktory był ná dłuř ná dwánaście dłoni *BielKron* 452.

»na dwanaście łokiet, łokci« (6 : 4): Powiada izę ieřth riba wielka/ na dwanałcie łokci: iz iey maiå dofýc czterzy konie ciągnąć *FalZioł* IV 35a; *HistAl* Iv, M3v, M7v; á nić ná dwánaście łokiet [*duodecim cubitorum*] obyemowáła obadwå flupi. *Leop 3.Reg* 7/15, *Ez* 43/16; *BibRadz Ier* 52/21; *Strum F*; WYMIERZENIE wieże: ná dwánaście łokiet w głębiå od okná któрым wpufczåią *SarnStat* 497, 615.

»na dwanaście palcow« (1): in duodecim pollices diuidatur, Ná dwánaście wielkich páłców. *Mącz* 464d.

»na dwanaście stajan« (1): ná dwánaście Itáian dwunaście tysięcy. *WujNT* 887 marg.

»na dwanaście stopniow« (1): [*Rinoceros ryba*] nos ma ná dwánaście Itopniow rogáty *BielKron* 295v.

»przez dwanaście stop« (1): wetknąwłzy koł w ziemię [...] Itánąwłzy od niego przez dwánaście Itop/ ze wftyłtkiey mocy cífkáli do niego rohátynámi *BielSpr* 4.

Z elipsą rzeczownika (94): Iedno iż trochę iey ma być dawano/ tho iefth począwłzy odetrzech ziarn aż do dwunaście *FalZioł* III 5b; *KromRozm II* a3; *Leop* 4.*Esdr* 12/15; *BibRadz* 4.*Esdr* 12/15; AMmon fyn Mánáffe krolował nád Iudą dwie lecie/ ini piżą iżby dwánaście *BielKron* 90; Przyleciało Remułowi ná znák łżeść Sępow/ potym Romulułowi dwánaście *BielKron* 98v, 429, 454v; filii puberes, Którzy yuż niemáli łą/ yáko chłopiec we czternaście lat/ łzypczak/ á dziewczeká we dwunaście. *Mącz* 329a, 220a; v tego to Mierniká był łznur nie ná łżeści přętách [...] ále ná dwánaście/ iáko ná Figurze obáczyc możelz. *GrzepGeom* M4; iłz tegó Powiátu łternaście mil wzdłuz/ á dwánaście włzerz iefth. *KwiatOpis* B3; *BielSpr* 30; *RejPosRozpr* c2; *HistHel* Cv; Kiedyby miał budować Groblą ku iedennością łokci/ álbo ku dwunaści/ y wyżey *Strum* E2; Woiewod dwánaście. RZadko tám bywa gdzie ich wiele rządu, Porządek, zgodá, y częłto łię błądzi. Co y pod ten czas Polłki nie minęło, Gdy w niey drugi raz dwánaście rządu. *KlonKr* A4; Piją tedy dnia piérwłzého kielłżkow łżeść/ wtórego ósm/ trzeciego dziełięć/ czwartého dwánaście *Oczko* 19v, 20; Strawił ná kazániu y łzczepieniu wiary/ lat trzydzieści y pięć: dziełięć/ ábo iáko drudzy mieniá/ dwánaście ná włchodnich/ á dwádzieściá y pięć/ ná zachodnich kołciólách w Rzymie. *SkarŻyw* 601, 30, 460; *WerGośc* 225; *LatHar* 286; wielełcie odniełli kofzow pełnych włamkow? Rzekli mu: Dwánaście. *WujNT* Mar 8/19, Act 24/11; Stárołtwá ładowe którch liczą w Máłey Polłcze czterdziełci [...] w Mázowłzu dwánaście *SarnStat* 106.

Zestawienia liczebnikowe (5): [*Król wykupił*] łtraż rybitwią/ młyny/ iátki/ y ine dochody/ dwiemánaście tyłiąc. *BielKron* 405v, 419; Kiedyby w Lan dwánaście tyłięcy Pólek było/ tedyby czwiercią więłtzy był niż Włoká: ále iż nád dwánaście tyłięcy nádbiega máło nie tyłięc/ przetóż Fráncułki Lan więcey niż czwiercią iefth więłtzy *GrzepGeom* M2; Ták wielkie cwiczenie mieli Rzymiáne/ y ták wielką łmiáłość/ iż ná káżdą potrzebę woienińá/ rozumeli być dołyc dwunaści tyłięcy [*duas legiones crederent posse sufficere*] *ModrzBaz* 112v; *WujNT* 887 marg.

a. *Dwunastu apostołów (62)*: Rzekł tedy Iefus dwiemánaście/ Chcecieli téłz i wy odyłć? *MurzNT* *Ioann* 6/68; A to mowił o Iudałfu łlkáriócy/ kthory był ze dwunałcye/ rozumey Apołtołow *KromRozm III* D3v; A gdy było wieczor/ przyłłedł ze dwiemánałcią [*vanit cum duodecim*] *Leop* Mar 14/17 [*przekład tego samego tekstu BudNT, LatHar* 705, *WujNT*]; Iezus chodził po miáłtach y miáłteczkach [...] á dwánaście z nim *Leop* *Luc* 8/1; *BibRadz* Mar 4/10, 11/11, *Luc* 22/3; *WujJud* 178; *BudNT* Mar 9/34, 14/18, *Luc* 22/3, Act 6/2, 1.*Cor* 15/4 [5]; włzákże dla tego miedzy dwu náłcią ieden obrány iefth/ áby zá połtánowieniem głowy/ odłzczepieńłtwom przyczyná nie byłá. *SkarJedn* 68, 296; *SkarŻyw* 384, 597, 598; *LatHar* 705; Y záłię włziąwłzy z łobą dwunałcie/ počął im powiedáć co nań przyłć miáło. *WujNT* Mar 10/32, s. 114, Mar 6/7, 9/35, 11/11, *Ioann* 6/67 (14); *SkarKaz* 606b [2 r.].

Wyrażenie:bibl. »jeden ze dwunałcie, dwunastu, dwunałci« = *jeden z dwunastu apostołów, uczniów Chrystusa; unus de duodecim Vulg, PolAnt* (19: 7: 1): *OpecŻyw* 170v; *MurzNT* 26/14, *Ioann* 6/72; On

ym potym rzekł/ ieden ze dwunaście/ ktory semną omacza rękę w miŃie. *Leop Mar 14/20* [*przekład tego samego tekstu BudNT, LatHar 705, WujNT*], *Mar 14/10, 43, k. AAA2*; Y wnet pokąd to iefzcie mowił/ przyŃzedł IudaŃz kthory był ieden ze dwunaście/ á z nim wielki poczet/ z mieczmi/ y z kiymi od KfiąŃat kápłańfkich *BibRadz Mar 14/43* [*przekład tego samego tekstu Leop, LatHar 693, WujNT*]; *MWilkHist Lv; BudNT Mar 14/20*; y on/ ktorego IudaŃzem zŃwano/ ieden ze dwunaŃtu/ Ńzedł przed nimi/ y przybliŃył Ńię ku P. IezuŃowi/ aby go pocałował [*Vulg Luc 22/47*]. *LatHar 719, 690, 693, 704, 705, 708, 716*; A ThomaŃz ieden ze dwunaście/ ktorego zowią Didymus nie był z nimi kiedy przyŃzedł IeŃus. *WujNT Ioann 20/24* [*przekład tego samego tekstu OpecŃyw 170v, Leop AAA2, MWilkHist Lv*], *przedm 39, Matth 26/14, 47, Mar 14/10, 20 (10)*.

Cf **DWANAŚCIEKROĆ, DWOJNAŚCIE**

JW